

โดย

นางสาวกษรณันท์ ทวีสินกุลสถานต์
นักรังสีการแพทย์

คู่มือการปฏิบัติงาน เรื่อง

การจำลองเพื่อฉายรังสีบริเวณช่องอก ในผู้ป่วยมะเร็งปอด สำหรับนักรังสีการแพทย์

หน่วยรังสีรักษาและมะเร็งวิทยา งานรังสีการแพทย์
ฝ่ายสนับสนุนและบริการทางการแพทย์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พุทธศักราช 2568

จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานสำหรับนักรังสีการแพทย์ นักศึกษารังสีเทคนิค รวมถึงบุคลากรในหน่วยงาน สำหรับการดูแลผู้ป่วยที่มารับบริการจำลองเพื่อฉายรังสีบริเวณ ช่องอกในผู้ป่วยมะเร็งปอด สำหรับนักรังสีการแพทย์ โดยมีเนื้อหาของคู่มือ ประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโรคมะเร็งปอดและการรักษา หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานของนักรังสีการแพทย์ เชื้อนไข ข้อควรระวัง สิ่งที่ต้องคำนึงในการปฏิบัติงาน รวมถึงคำแนะนำสำหรับผู้ป่วยในการเตรียมตัวเมื่อเข้ารับบริการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจำลองเพื่อฉายรังสีผู้ป่วยบริเวณช่องอกในผู้ป่วยมะเร็งปอด สำหรับนักรังสีการแพทย์

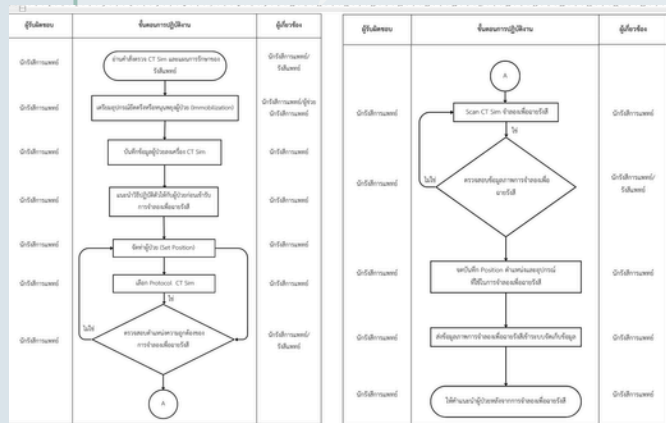
มะเร็งปอดเป็นมะเร็งที่พบบ่อยที่สุดในประเทศไทย และคิดเป็น 14.1% ของมะเร็งทั้งหมด (โดย 70% ได้รับการวินิจฉัยในระยะลุกลาม) นอกจากนี้ มะเร็งปอดยังมีอัตราการเสียชีวิตสูงเป็นอันดับสอง (18.7%) ในประเทศไทย รองจากมะเร็งตับ ซึ่งมีอัตราการเสียชีวิตสูงที่สุด ร้อยละ 20.3 ในปี 2561 (Journal of Thoracic Oncology. 2020)

มะเร็งปอดมี 2 ชนิด 1. มะเร็งปอดชนิดเซลล์เล็ก (Small Cell Lung Cancer) 2. มะเร็งปอดชนิดเซลล์ไม่เล็ก (Non-Small Cell Lung Cancer) **การรักษาโรคมะเร็งปอด** 1. การผ่าตัด 2. การฉายรังสี 3. การให้ยาเคมีบำบัด 4. การรักษาโดยให้ยามุ่งเป้าทำลายเซลล์มะเร็ง (Targeted Therapy) 5. แนวใหม่ล่าสุดโดยใช้ยาไปกระตุ้นภูมิคุ้มกันของร่างกายให้มาทำลายเซลล์มะเร็ง

วิธีปฏิบัติตัวให้กับผู้ป่วยก่อนเข้ารับการจำลองเพื่อฉายรังสี

1. ทวนสอบ ชื่อ – สกุล และข้อมูลผู้ป่วยตามมาตรฐาน SRINAGARIND SURGICAL SAFETY CHECKLIST IDENTIFICATION
2. ประเมินสภาพผู้ป่วย ในการให้ความร่วมมือ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุที่ไม่พึงประสงค์ระหว่างทำการ
3. ให้ผู้ป่วยเปลี่ยนเสื้อผ้าโดยสะดวกที่เจ้าหน้าที่จัดเตรียมไว้ให้สำหรับทำหัตถการ พร้อมแจ้งให้ถอดยกทรง(สำหรับผู้หญิง) ถอดเครื่องประดับ สร้อยคอ แหวน กำไล นาฬิกา รวมทั้งทรัพย์สินของมีค่าฝากญาติไว้
4. แจ้งให้ผู้ป่วยนอนบนเตียง CT SIM ที่ทำการจัดเตรียมอุปกรณ์ไว้ตามความเหมาะสม สำหรับทำการจำลองการฉายรังสี จากนั้นนักรังสีการแพทย์แจ้งขั้นตอนพร้อมทั้งจัดท่าผู้ป่วยตามแผนการรักษาที่นี้ต้องขอความร่วมมือผู้ป่วยให้อยู่นิ่ง ไม่ให้ขยับร่างกาย ต้องทำให้ผู้ป่วยอยู่นิ่งได้นานพอ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาพทางรังสี สำหรับนำมาใช้วางแผนการรักษา หากผู้ป่วยรู้สึกไม่สบายไม่สามารถอยู่นิ่งได้ เนื่องจากพยาธิสภาพของผู้ป่วย ให้แจ้งนักรังสีการแพทย์ เพื่อทำการปรับการจัดท่าให้ผู้ป่วยรู้สึกสบาย และอยู่นิ่งได้นานพอจนกว่าเสร็จสิ้นหัตถการ
5. แจ้งผู้ป่วยเพื่อให้ทราบว่าในระหว่างการทำการหัตถการ เจ้าหน้าที่จะเดินเข้า – ออก ระหว่างห้อง CT SIM และห้องควบคุมเครื่อง CT SIM เพื่อทำการปรับการจัดท่า หรือขีดเส้น หรือตัดอุปกรณ์ หรือสื่อสารกับรังสี ให้ผู้ป่วยอยู่นิ่งไม่ขยับร่างกายทุกส่วน เพราะหากผู้ป่วยมีการขยับ การจัดท่าจะไม่ตรงตามที่รังสีแพทย์กำหนดเพื่อนำไปใช้วางแผนการรักษาได้ และต้องทำการจัดท่าใหม่จนกว่าจะได้ข้อมูลภาพทางรังสีที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้เพื่อนำไปใช้วางแผนการรักษา เมื่อการเก็บข้อมูลภาพทางรังสีเสร็จสิ้น นักรังสีการแพทย์ทำการแจ้งผู้ป่วยให้ขยับได้

แผนผังแสดงการไหลของการจำลองเพื่อฉายรังสี

ปัญหา อุปสรรค (เดิม)	แนวทางการแก้ไข
1. ไม่สามารถปฏิบัติงานแบบกันได้อย่างครบถ้วนตามขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการจำลองเพื่อฉายรังสีบริเวณช่องอก ที่เกิดจากการหมุนเวียนปฏิบัติงานตามจุดต่าง ๆ ของงานรังสีรักษาและมะเร็งวิทยา ซึ่งมีระยะเวลาห่าง 6 - 8 เดือน เมื่อเวียนเข้าปฏิบัติงานห้อง CT Sim อีกครั้ง	ได้จัดทำคู่มือการจำลองเพื่อฉายรังสีผู้ป่วยบริเวณช่องอก สำหรับนักรังสีการแพทย์ เพื่อแสดงขั้นตอน โดยมีรายละเอียดทุกขั้นตอน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. เกิดความสับสนในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ก่อนขณะ และหลังการจำลองเพื่อฉายรังสี	จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกันอย่างชัดเจนและเป็นระบบ
3. ไม่มีเอกสารอ้างอิงทราจิกการ	จัดทำเอกสารหลักวิชาการที่แสดงถึงการอ้างอิงจากคำปรึกษาจากคณาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง
4. ไม่มีเอกสารวิชาการที่เป็นรูปเล่ม ประกอบการปฏิบัติงาน และแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล	มีรูปเล่มที่เป็นเอกสารทราจิกการซึ่งมีมาตรฐานเดียวกันสำหรับนักรังสีการแพทย์สามารถเผยแพร่ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจำลองเพื่อฉายรังสีบริเวณช่องอกในผู้ป่วยมะเร็งปอด สำหรับนักรังสีการแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ข้อเสนอแนะ**
1. ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงาน รวมถึงการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับนักรังสีการแพทย์ โดยรวบรวมข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ
 2. มีการประชุม ปรึกษาหารือกับรังสีแพทย์ นักฟิสิกส์การแพทย์รวมถึงผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อจัดทำแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
 3. ควรจัดอบรม หรือการสอนหน้างาน (on the job training) เกี่ยวกับการจำลองเพื่อฉายรังสีผู้ป่วยบริเวณช่องอกในผู้ป่วยมะเร็งปอด สำหรับนักรังสีการแพทย์ เมื่อมีบุคลากรใหม่ รวมถึงบุคลากรที่ต้องเข้าปฏิบัติหน้าที่ในหัตถการนี้
 4. ผู้เขียนคิดว่า และปรับแก้คู่มือตามข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน
 5. ติดตามประเมินผลลัพธ์การใช้คู่มือการปฏิบัติงาน สรุปผล และนำผลลัพธ์ที่ได้ เสนอต่อที่ประชุมหน่วยรังสีรักษาและมะเร็งวิทยา

